

ثنویت در آثار
بهرام بیضایی و اکبر رادی

محمّد باقر

www.ketab.ir

سروشنامه: رضوی، سعید، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: ثنویت در آثار بهرام بیضایی و اکبر رادی / سعید رضوی.

مشخصات نشر: تهران: مهرگان خرد، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۸۱ ص.

شابک: ۳-۰۲-۸۰۶۷-۰۰۰۰۶۷۸-۹ وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: بیضایی، بهرام، ۱۳۱۷ - -- نقد و تفسیر

موضوع: رادی، اکبر، ۱۳۱۸ - ۱۳۸۶ -- نقد و تفسیر

موضوع: ثنویت (دین) -- زردشتی

موضوع: خیر و شر (زردشتی)

رده بندی کنگره: APN ۱۹۹۸/۳ ۱۳۹۴ ع ۹ ب/

رده بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲ شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۲۵۵۳۳

ثنویت در آثار بهرام بیضایی و اکبررادی

سعید رضوی

| چاپ اول: ۱۳۹۴ | شمارگان: ۱۰۰۰ جلد |

| لیتوگرافی: ندا | چاپ و صحافی: نقش نی‌زار | قیمت: ۷۵۰۰ تومان |

| شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۷-۰۲-۳ | ناشر: مهرگان خرد ۶۶۱۲۶۴۷۵ |

| Mehreganpub.com | mehreganekherad@gmail.com |

حق چاپ و انتشار برای نشر مهرگان خرد محفوظ است.

استفاده از مطالب منوط به اجازه کتبی از ناشر است.

فهرست

پیش‌گفتار Error! Bookmark not defined.

فصل اول؛ چستی ثنویت ۹

ثنویت در ایران ۱۵

ثنویت در جهان ۲۵

فصل دوم؛ اکبر رادی ۲۸

نگو، حجم مرغ داغ ۳۵

از پشته‌ها ۳۸

منجی در صبح ۴۲

فصل سوم؛ بهرام بیضایی ۴۸

نمایشنامه‌ها ۵۳

مرگ یزدگرد ۵۵

ثنویت در مرگ یزدگرد ۵۷

ندبه ۵۹

ثنویت در ندبه ۶۱

آرش ۶۱

ثنویت در آرش ۶۵

فصل سوم؛ ثنویت در آثار اکبر رادی و بهرام بیضایی ۶۸

منابع ۷۴

پیشگفتار

با توجه به اینکه ثنویت و دوگانه‌گرایی از قدیم در فرهنگ ایرانی حضوری داشته و هنر ایرانی و مشخصاً نمایش ایرانی نیز از آن متأثر است، ابتدا با بررسی تاریخی به شناخت ماهوی ثنویت می‌پردازیم و سپس با توجه به سیر تاریخ نمایش در ایران و تحولات آن به بررسی ثنویت در آثار نمایشی دو تن از شاخص‌ترین نمایشنامه‌نویسان معاصر ایران یعنی بهرام بیضایی و اکبر رادی پرداخته‌شده و در پی شناخت رنگی تأثیر ثنویت بر نمایشنامه‌نویسی معاصر ایران هستیم.

ثنویت بخشی از فرهنگ دیرین ایرانی است که هنر نمایش ایرانی را نیز متأثر کرده و بررسی تأثیر آن بر آثار هنری به شناخت دقیق‌تری از آن منجر خواهد شد.

موضوع این است که آیا ثنویت در آثار بیضایی و رادی به‌خصوص در شخصیت‌پردازی آثارشان وجود دارد؟ آیا در آثار بیضایی و رادی آثار رادی تفکر ثنوی روشن‌تر و صریح‌تر است؟

و این که آیا این تأثیر خودآگاه است؟

برای روشن شدن موضوع ابتدا به تفکر و اندیشه ایران باستان و آیین‌هایی که موجب پیدا شدن تفکر ثنوی شده‌اند، نگاه می‌کنیم. به‌عنوان نمونه آیین زروانی را مورد بررسی قرار می‌دهیم. سپس با توجه به نقد کهن‌الگویی به انعکاس زمینه‌های فکری ثنویت در آثار نمایشی بیضایی و رادی می‌پردازیم.

از آنجایی که ثنویت ریشه در فرهنگ و تمدن ایران دارد و نمی‌توان آن را

نادیده گرفت. سعی شده تأثیر این تفکر بر متون نمایشی دو تن از نمایشنامه نویسان معاصر تأثیرگذار مورد بررسی قرار گیرد. ابتدا به ریشه‌یابی ثنویت در تاریخ پرداخته شده است. در همین راستا، ثنویت در ایران ریشه‌های تاریخی و نمودهای مختلف آن، سپس ثنویت در جهان و انعکاس آن در اسلام مورد ارزیابی قرار گرفته است.

از آنجایی که نمونه‌هایی از آثار اکبر رادی و بهرام بیضایی در این پژوهش مورد بررسی هستند، در فصل دوم ابتدا اکبر رادی، زندگی‌نامه و سه اثر انتخابی‌اش که هر کدام متعلق به سه دهه فعالیت کاری او هستند بررسی می‌شود. در فصل سوم همیشه روند در مورد بهرام بیضایی طی می‌شود و در سه اثر مرگ یزدگرد، ندبه و ارشاد ثنویت مورد کنکاش قرار می‌گیرد.